

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

REKENINGKUNDE V1

MEI/JUNIE 2025

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

**Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye,
'n formuleblad en 'n 10 bladsy-antwoordeboek.**

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE. =

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Maatskappy Finansiële State	50	40
2	Vaste Bates, Kontantvloeistaat en Finansiële Aanwysers	45	35
3	Vertolking van Finansiële Inligting	40	30
4	Korporatiewe Bestuur	15	15
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: MAATSKAPPY FINANSIËLE STATE**(50 punte; 40 minute)****EBONY BPK.**

Die inligting het betrekking op die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2025. Die maatskappy verkoop 'n verskeidenheid motortoebehore en herstel/diens ook klante se motors.

GEVRA:

- 1.1 Stel die Staat van Omvattende Inkomste vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2025 op. (34)
- 1.2 Stel die EKWITEIT EN LASTE-gedeelte op van die Staat van Finansiële Posisie, soos op 28 Februarie 2025. Toon bewerkings tussen hakies. (16)

LET WEL: Sommige bedrae word in die ANTWOORDEBOEK verskaf.

INLIGTING:**A. Saldo's en/of totale, onder meer, wat in die boeke verskyn het op:**

	28 Feb. 2025 (R)	29 Feb. 2024 (R)
Gewone aandelekapitaal	2 480 000	2 480 000
Behoue inkomste	?	
Lening: Oracle Bank	?	
Handelsvoorraad		
Vaste deposito: Rainbow Bank	620 000	620 000
Voorsiening vir oninbare skulde	?	19 230
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	363 100	
Krediteurekontrole	420 358	
Vooruitbetaalde uitgawes	8 520	
Bankoortrekking	?	
Verkope	12 171 200	
Koste van verkope	?	
Salarisse en lone	763 000	
Waardevermindering	285 860	
Diensgeld-inkomste	174 580	
Ouditfooie	75 168	
Huurinkomste	72 960	
Direkteursgelde	1 595 385	
Handelsvoorraadtekort	22 150	
Rente-inkomste	?	
Rente-uitgawes	?	
Diverse uitgawes	710 000	
Gewone aandeledividende (tussentydse dividende)	372 000	

B. Die volgende aansuiwerings moet nog in berekening gebring word:

- 'n Voorraadopname op 28 Februarie 2025 het 'n handelsvoorraadtekort van R22 150 getoon. Hierdie tekort is bereken sonder om die volgende in ag te neem:

Goedere van R31 200, wat op 28 Februarie 2025 deur M Vrede, 'n debiteur, teruggestuur is, is nie geboekstaaf nie. Die teruggestuurde goedere is in die voorraad teruggeplaas. Ebony Bpk. handhaaf deurgaans 'n winsopslag van 60% op alle voorraad.

- Ouditfooie nog verskuldig, R18 792.
- Voorsiening vir oninbare skulde moet tot R17 200 verminder word.
- Die maatskappy het 'n gedeelte van hulle perseel op 1 Julie 2024 uitverhuur. Huur is tot en met 30 Junie 2025 ontvang.
- Ebony Bpk. het twee direkteure wat elk aan die begin van die finansiële jaar dieselfde fooie verdien het. 'n Derde direkteur is op 1 September 2024 aangestel, wat 'n maandelikse fooi van R5 445 minder as die huidige direkteure verdien. Al die direkteure is hulle fooie vir Maart 2025 betaal.

C. Midrand Tyres, 'n verskaffer, is R22 750 betaal. Hierdie bedrag is foutiewelik na die Debiteurekontrolerekening gedebiteer. Dit moet reggestel word.**D. Lening: Oracle Bank**

- Uittreksel uit die jaarlikse leningstaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025: Maandelikse terugbetalings, rente ingesluit: R27 500
- Die kapitaal terugbetaling op die lening vir die afgelope finansiële jaar was R126 600. Dit sal onveranderd bly totdat die lening ten volle afbetaal is.

E. Inkomstebelasting

- Inkomstebelasting word teen 30% van die netto wins bereken.
- Die korrekte inkomstebelasting vir die jaar was R397 800.

F. Aandelekapitaal en dividende

- Die maatskappy het 1 550 000 uitgereikte aandele op 1 Maart 2024 gehad.
- Tussentydse dividende is op 31 Julie 2024 betaal.
- 'n Finale dividend van 19 sent per aandeel is op 28 Februarie 2025 verklaar. Dit moet nog in berekening gebring word.

LET WEL: Geen aandele is gedurende die jaar uitgereik of teruggekoop nie.

G. Inligting bereken aan die einde van die finansiële jaar nadat alle aansuiwerings in berekening gebring is:

Totale bates	R5 214 000
Solvabiliteitsverhouding	2,4 : 1

VRAAG 2: VASTE BATES, KONTANTVLOEISTAAT, FINANSIËLE AANWYSERS
(45 punte; 35 minute)

Die inligting het betrekking op Premier Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2025.

GEVRA:**2.1 Verwys na Inligting D.**

Bereken die ontbrekende syfers wat deur **(i)** tot **(iii)** op die Vastebatenota aangedui word. (12)

2.2 Bereken die volgende syfers vir die Kontantvloeistaat:

- Belasting betaal (4)

- Dividende betaal (4)

2.3 Voltooi die 'Kontantgevolge uit finansieringsaktiwiteite' in die Kontantvloeistaat. (8)**2.4 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2025:**

- % bedryfsuitgawes op verkope (3)

- % opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang (4)

- Dividende per aandeel (4)

2.5 Volgens die Vastebatenota (sien **Inligting D) het die maatskappy aanbouings aan die gebou, ter waarde van R7 909 600, gedurende die finansiële jaar voltooi.**

- Noem TWEE hooffinansieringsbronne, met syfers (meer as R2 000 000 elk) vir die aanbouings. (4)

- Dui vir elke bron aan hoe dit in die toekoms die kontantvloei negatief sal beïnvloed. Noem EEN ander punt by elke bron. (2)

INLIGTING:**A. Uittreksel: Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025:**

Verkope	26 480 000
Bedryfsuitgawes	4 667 600
Rente-uitgawes	222 400
Netto wins voor belasting	6 200 000
Inkomstebelasting	1 736 000
Netto wins na belasting	4 464 000

B. Uittreksel: Staat van Finansiële Posisie op:

Bates	28 Feb. 2025	29 Feb. 2024
Niebedryfsbates	19 157 500	12 293 000
Vaste bates	17 877 500	10 493 000
Vaste deposito	1 280 000	1 800 000
Bedryfsbates	12 842 000	9 020 000
Voorraad		
Debiteurekontrole	1 580 000	1 740 000
SAID: Inkomstebelasting	220 000	0
Kontant en kontantekwivalente		
Totale bates	31 999 500	21 313 000
Ekwiteit en laste		
Gewone aandeelhoudersbelang	22 556 000	14 913 000
Gewone aandeelkapitaal		13 950 000
Behoue inkomste		963 000
Niebedryfslaste	6 513 500	2 780 000
Bedryfslaste	2 930 000	3 620 000
Handel- en ander betaalbare bedrae	1 530 000	2 632 000
SAID: Inkomstebelasting	0	148 000
Aandeelhouders vir dividende	1 400 000	840 000
Totale ekwiteit en laste	31 999 500	21 313 000

C. Aandele en dividende:

- Die maatskappy het 3 000 000 uitgereikte aandele op 1 Maart 2024 gehad.
- 1 050 000 nuwe aandele is op 30 Junie 2024 vir R6 300 000 uitgereik.
- 'n Tussentydse dividend van 32 sent per aandeel is op 31 Augustus 2024 betaal.
- Op 31 Oktober 2024 is 50 000 aandele vir R3,50 meer as die gemiddelde aandeelprys teruggekoop.
- Finale dividende is op 28 Februarie 2025 verklaar.

D. Vastebatennota by die Staat van Finansiële Posisie:

VASTE BATES	GEBOUE (R)	VOERTUIE (R)	TOERUSTING (R)
Drawaarde (1 Mrt. 2024)	(i)	1 473 000	1 450 000
Kosprys		3 223 000	2 630 000
Opgehoopte waardevermindering	0	(1 750 000)	(1 180 000)
Bewegings			
Toevoegings	7 909 600	0	320 000
Bates verkoop	0	(ii)	0
Waardevermindering	0		(iii)
Drawaarde (28 Feb. 2025)	15 479 600		
Kosprys			
Opgehoopte waardevermindering	0		

Addisionele inligting ten opsigte van vaste bates:

- Aanbouings aan die geboue is gedurende die finansiële jaar voltooi.
- 'n Ou voertuig is op 30 September 2024 teen drawaarde verkoop. Die kosprys van hierdie voertuig was R510 000 en die opgehoopte waardevermindering daarvan het op 1 Maart 2024, R330 000 beloop.
- Waardevermindering op voertuie is 20% p.j. op drawaarde.
- Addisionele toerusting is op 1 Desember 2024 aangekoop.
- Waardevermindering op toerusting is 15% p.j. op kosprys.

VRAAG 3: VERTOLKING VAN FINANSIËLE INLIGTING (40 punte; 30 minute)**VENUS BPK.**

Die inligting het betrekking op Venus Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2025.

AGTEGRONDINLIGTING:

Denzel Crous is as die hoof- finansiële beamppte (HFB) volgens 'n 2 jaar-kontrak aangestel, wat op 31 Augustus 2025 hersien sal word. Hy is ook 'n aandeelhouer in Venus Bpk.

LET WEL: Waar kommentaar of verduidelikings gevra word, moet jy:

- Finansiële aanwysers en tendense, met syfers, aanhaal
- 'n Rede of verduideliking vir die aangehaalde finansiële aanwysers gee

INLIGTING:

3.1 Kies die korrekte woord uit dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

3.1.1 Doeltreffende beheer van uitgawes in die besigheid is 'n weerspieëling van (risiko/winsgewendheid).

3.1.2 Wanneer 'n maatskappy gelikwedeer word, sal die aandeelhouers se aanspreeklikheid (beperk/onbeperk) wees, omdat hulle nie vir maatskappyskulde verantwoordelik gehou sal word nie.

3.1.3 (Solvabiliteit/Likiditeit) is die besigheid se vermoë om al hulle skuld met gebruik van bestaande bates af te betaal. (3 x 1) (3)

3.2 Likiditeit:

Die maatskappy se likiditeitsposisie het verbeter. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan wat hierdie stelling ondersteun. (4)

3.3 Dividenduitbetalingsbeleid:

• Bereken die dividenduitbetalingskoers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025. (2)

• Verduidelik waarom die direkteure besluit het om die beleid te verander. Gee EEN rede. (2)

3.4 % aandeelhouding en terugkoopbesluitneming:

- Bereken die aantal nuwe aandele wat Denzel op 31 Julie 2024 gekoop het. (4)
- Bereken Denzel se % aandeelhouding op 28 Februarie 2025. (3)
- Die onafhanklike ouditeur het vasgestel dat Denzel die besluit geneem het om die aandele uit die bestorwe boedel van 'n familielid op 1 Desember 2024 terug te koop, sonder om die direksie in te lig.

Waarom behoort die onafhanklike ouditeur hieroor bekommerd te wees?
Gee EEN rede. (2)

3.5 Hefboomfinansiering en risiko:

- Venus Bpk. se direkteure wil die besigheid uitbrei deur nog takke in ander provinsies oop te maak. Verduidelik waarom jy sal aanbeveel dat hulle nie nog geld moet leen nie. Haal TWEE finansiële aanwysers, met syfers, aan. (6)
- 'n Ander moontlikheid om die voorgestelde uitbreidings te finansier, is om nog aandele uit te reik. Verduidelik hoe dit die maatskappy sal bevoordeel. Verskaf TWEE punte. (4)

3.6 Aandelewaarde:

Verduidelik waarom die aandeelhouders nie aan die einde van die finansiële jaar met die maatskappy se aandelepryse tevrede moet wees nie. Haal TWEE relevante finansiële aanwysers en ander verwante data aan. (4)

3.7 Hernuwing van die HFB se kontrak:

- Verduidelik EEN rede waarom enige maatskappy 'n goed gekwalifiseerde persoon as hulle hoof- finansiële beampte (HFB) moet aanstel. (2)
- Behalwe die faktore en finansiële aanwysers wat in VRAAG 3.2 tot 3.6 gedek is, haal aan en verduidelik TWEE finansiële aanwysers waarom jy voel dat Denzel se kontrak nie hernu moet word nie. (4)

INLIGTING:**A. Finansiële aanwysers bereken:**

	28 Feb. 2025	29 Feb. 2024
% bedryfsuitgawes op verkope	18,3%	22,7%
Bedryfsverhouding	1,6 : 1	0,3 : 1
Vuurproefverhouding	0,8 : 1	0,1 : 1
Debiteure-invorderingsperiode	36 dae	43 dae
Krediteure-betalingsperiode	63 dae	63 dae
Solvabiliteitsverhouding	2,2 : 1	2,6 : 1
Skuld-ekwiteit-verhouding	0,8 : 1	0,5 : 1
Opbrengs op gemiddelde kapitaal aangewend	8,2%	9,5%
Opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang	4,5%	6,2%
Verdienste per aandeel	51 sent	58 sent
Dividende per aandeel	55 sent	35 sent
Dividenduitbetalingskoers	?	60,3%
Netto batewaarde per aandeel	1 025 sent	1 060 sent

B. Addisionele inligting:

	28 Feb. 2025	29 Feb. 2024
Markprys per aandeel	1 000 sent	1 030 sent
Rentekoers op lenings	12% p.j.	12% p.j.
Rentekoers op beleggings	7% p.j.	7% p.j.

C. Aandele van Venus Bpk.:

	Aantal aandele
Uitgereik:	
op 29 Februarie 2024	900 000
op 28 Februarie 2025	950 000
Nuwe aandele uitgereik op 31 Julie 2024 teen R10,50 elk	125 000
Teruggekoop op 1 Desember 2024 teen R12,00 elk	75 000

D. Aandeelhouing van Denzel Crous in Venus Bpk.:

% aandeelhouing op 29 Februarie 2024	45%
Aantal aandele besit op 28 Februarie 2025	494 000

VRAAG 4: KORPORATIEWE BESTUUR**(15 punte; 15 minute)****4.1 Verwys na Inligting A.**

- 4.1.1 Identifiseer die soort auditverslag wat Yungs Bpk. ontvang het. (1)
- 4.1.2 Noem TWEE betroubare soorte auditbewyse wat VC Ouditeure as die basis vir hulle mening gebruik het. (2)
- 4.1.3 Verduidelik hoe hierdie auditverslag moontlik in die toekoms 'n positiewe uitwerking op die maatskappy kan hê. Verskaf TWEE punte. (4)

4.2 Verwys na Inligting B.

- 4.2.1 Watter stappe sou Vintage Bpk. teen die twee direkteure, wat in die hof verskyn het, gedoen het? Verskaf TWEE punte. (4)
- 4.2.2 Verduidelik TWEE gevolge wat Josh, die eksterne ouditeur, vir sy onwettige optrede kan verwag. (4)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit 'n auditverslag wat VC Ouditeure aan Yungs Bpk., een van hulle kliënte, uitgereik het:****Mening**

Na ons mening verskaf die finansiële state, in alle wesenlike opsigte, die finansiële posisie en kontantvloei van Yungs Bpk. soos op 28 Februarie 2025. Dit is opgestel in ooreenstemming met Internasionale Finansiële Verslagdoeningstandaarde (IFRS) en het aan die vereistes van die Maatskappyywet, 2008 (Wet 71 van 2008) van Suid-Afrika, voldoen.

Meningsbasis

Die auditbewyse verkry, is voldoende, betroubaar en toepaslik om 'n basis vir ons mening te vorm.

B. Uittreksel uit 'n koerantberig oor Vintage Bpk., 'n ander kliënt van VC Ouditeure:

Josh Peters, 'n eksterne onafhanklike ouditeur van VC Ouditeure, is betrek by 'n korrupsie-hofsaak teen twee direkteure van Vintage Bpk. Hierdie direkteure het na bewering omkoopgeld aan Josh betaal om te verseker dat gunstige verslae oor Vintage Bpk. se prestasies deur VC Ouditeure uitgereik word, alhoewel die maatskappy byna bankrot is.

15**TOTAAL: 150**

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel & ander ontvangbare bedrae + Kontant & kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (Sien Nota 1 hieronder)	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (Sien Nota 2 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (Sien Nota 3 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde nie-bedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprijs per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	
LET WEL:	<ol style="list-style-type: none"> Handelsvoorraad aan die einde van 'n finansiële jaar kan gebruik word as dit in 'n vraag vereis word. 365 dae is slegs van toepassing indien dit relevant tot die hele jaar is. Krediet aankope kan gebruik word in plaas van koste van verkope (syfers sal dieselfde wees mits voorraad konstant bly). Indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die gewoogdegemiddelde getal aandele in die praktyk gebruik.